

v Olomouci, 26. října 2018

Posudek na habilitační práci Petra Kozáka

Antonín Kalous

Předložená habilitační práce Petra Kozáka s názvem *Itinerář a účty dvora prince Zikmunda Jagellonského z doby jeho pobytu v Uhrách a v českých zemích (1498–1507)* je neobvykle rozsáhlá. To je dáno samotnou podstatou práce, která se soustředí nejen na analýzu, ale především na ediční zpřístupnění a zpřehlednění pramenů. Tyto prameny, jimiž jsou účetní knihy prince Zikmunda Jagellonského, pozdějšího polského krále, poskytují neobyčejně bohatou zásobárnu informací o světě jagellonského prince a také o dvorské kultuře počátku 16. století.

Edice obecně nepatří mezi časté texty, které jsou podávány jako habilitační práce. Přesto se pokusím hned na úvod ukázat, proč je toho zapotřebí. Ediční práce patří mezi práce velice náročné, a to v několika bodech. Práce vyžaduje čas a určité schopnosti a dovednosti, jakož i historické myšlení a badatelský přehled v historiografii s významným mezinárodním přesahem. To platí i pro práci s pramenem, už pouhé přečtení a kontrolu textu, srovnání s rukopisem. A zvláště texty, které jsou spíše kancelářskými poznámkami, nejsou právě kaligraficky vyvedeny. Proto je nutné proniknout do písarských zkratk a dalších typů poznámek, jež jsou často velmi formalizované. Nejedná se ovšem pouze o řemeslné dovednosti, jež jsou zapotřebí pro vytvoření kvalitní edice, ale také schopnost pracovat se zahraničním bádáním a do něj zasahovat, což předložená práce skládající se z dílčích textů, které byly již dříve publikovány, rozhodně činí.

Práce Petra Kozáka se rozpadá do tří částí. Úvod, itinerář a edice. V úvodu se autor vypořádává s předešlým bádáním jednak o jagellonských účtech a jednak o samotném knížeti Zikmundovi. Autor se výborně orientuje v relevantní literatuře polské, což je samozřejmě nezbytnou podmínkou u takového tématu, ale také v literatuře maďarské, která z jasných důvodů nutně doplňuje bádání o jagellonských

panovnicích. Úvod se věnuje účtům a možnostem jejich využití. Zpracovává především záležitosti konkrétně se vztahující k samotným účtům jagellonských panovníků a detailně k předmětu studia, tedy k účtům Zikmundovým. Vzhledem k tomu, že účty jako typ pramene jsou podstatou celé práce, očekával bych zvláště zde, že se autor zaměří i na záležitosti zápisu účtů a jejich uchovávání z obecnějšího hlediska – tedy z hlediska středověké Evropy. Zde by bylo jistě přínosné zařadit alespoň stručný přehled o dochování a případném zpřístupňování podobných pramenů ve dvorském kontextu. Je otázkou, do jaké míry je možné takové shrnutí zpracovávat na tomto místě, ovšem pro lepší zasazení do kontextu bych doporučoval využít nejen polskou (a maďarskou) literaturu, ale také anglickou, německou a italskou. Úvod dále stručně navrhuje, jak prameny využít – využití vidí především pro bádání o dvorech, s důrazem na organizaci dvora apod. Nabízí také další oblasti výzkumu, ať je to numismatika a historie peněz, či historická topografie a zvláště kulturní historie a dějiny každodennosti. Detailně pojaté představení se vztahuje právě k dvorskému prostředí a finančním dějinám, v ostatních oblastech je to pak spíše návrh na využití.

Druhou podstatnou částí je itinerář prince Zikmunda, který je zde představen i po stránce metodologické jako jedna z forem využití a zpracování dvorských účtů Zikmundových. Rovněž zde se autor opírá především o polskou a maďarskou historiografii, které disponují i nově zpracovávanými panovnickými itineráři. V tomto ohledu česká historiografie zaostává. Zde je přínosný především pohled na prameny a možnosti jejich zpracování právě pro potřeby itineráře – tedy jak pracovat s prameny pro zjištění místa pobytu dotyčného panovníka. Itinerář je tedy zpracován velice pečlivě a je podstatným přínosem nejen pro osobnost Zikmunda Jagellonského, ale také pro dějiny cestování obecně.

Centrálním počinem je pak třetí část, tedy samotná edice účtů Zikmundova dvora. Přestože jsem neměl k dispozici originální rukopisy, trůfám si tvrdit, že je to edice vzorová. Jednak jsem měl tu možnost sledovat zpovzdálí práci na edici, když vznikala, a jednak letmý i detailnější pohled do edice samotné může jasně ukázat pečlivost, s níž autor pracoval. Zejména bych vyzdvihl přípravu rejstříků – jmenného, místního (což

bylo spojeno s někdy dosti obtížnou identifikací geografických názvů), i věcného (který podstatně přispívá k možnostem práce s účetním materiálem v oblasti hmotné kultury, dějin všedního dne i dvorské kultury). V tomto ohledu byla obtížná i práce s místním lexikem, které proniká – zvláště ve specializovaných konceptech a objektech – do úřednické latiny.

Práce Petra Kozáka vykazuje jednoznačně velice pečlivý, profesionální přístup, s nímž vznikala. V tomto ohledu není předloženému habilitačnímu spisu co vytknout. Na druhou stranu habilitace by se mohla více pohybovat v rovině interpretační, zpracovávat složitá historická témata a otevírat nové otázky bádání. To činí předložená práce jen omezeně, především dokonalým zpracováním editovaných pramenů, jež přináší i nové možnosti práce s tímto pramenem. Relevance této výtky, i když by mohla být závažná a jistě by vyžadovala vysvětlení, je ovšem podstatně oslabena právě rozsahem, pečlivostí a profesionalitou předkládané práce. S čistým svědomím mohu prohlásit, že plně stojím za tím, aby hodnocený spis byl přijat jako habilitační práce, a tudíž jako podklad k částečnému splnění podmínek habilitačního řízení.

Pokud by habilitační komise měla jakékoliv dotazy, velice rád je zodpovím. Domnívám se, že tato práce představuje podstatný přínos k bádání o konci středověku a počátku novověku a že zaslouží být hodnocena velmi kladně. To také činím, i když nezastírám, že habilitační práce by měla přinášet i podstatnější interpretační přínos. V tomto ohledu jsem svůj názor vysvětlil, pročez práci doporučuji ke kladnému hodnocení v rámci habilitačního řízení.

S pozdravem,

Antonín Kalous

Katedra historie FF UP

